

KRONIKY

- pojmenování z řeckého *chronos* = čas
- pramen písemný, narativní
- ve své nezákladnější podstatě chronologický záznam jednotlivých historických událostí, včetně jejich popisu a případného autorova výkladu či komentáře → ve srovnání s letopisem (mechanicky zaznamenává události zpravidla bez bližšího komentáře) je informačně daleko bohatější
- české kronikářství existovalo již v době středověké (výběrově Kosmova *Kronika Čechů*, *Zbraslavská kronika* Oty Durynského a Petra Žitavského, *Kronika tak řečeného Dalimila* či *Kronika Františka Pražského*)
- v období raného novověku i nadále tradiční kroniky s „celostátním“ záběrem a kroniky jednotlivých měst

PŘÍKLADY KRONIK RANÉHO NOVOVĚKU

Česká kronika (vydána roku 1537)

- autorem Bohuslav Bilejovský – utrakvistický kněz
- zvláštní případ kroniky, která je spíše apologetickým dílem, jehož hlavním tématem je historická legitimnost přijímání pod obojí způsobou
- patrný omezený pohled autora na minulost i současnost

Edice:

- *Bohuslava Bilejovského Kronika česká*. Ed. Ota Halama. Praha 2011.

Kronika o založení země české a prvních obyvatelích země (vydána roku 1539)

- autorem Martin Kuthen ze Šprinsberku – český humanista
- vyhýbá se všem sporným otázkám náboženským
- předkládá myšlenku, že slovanské osídlení české země nemůže být původní, dále pak, že měšťané jsou starobylejší stav než šlechtický → dílo v měšťanské vrstvě oblíbené
- spolu s překladem kroniky E. S. Piccolominiho obsažena v díle *Kroniky dvě o založení země české* Daniela Adama z Veleslavína

Kronika česká (vydána roku 1541)

- autorem Václav Hájek z Libočan – kněz – tvorba kroniky vyžaduje určitou úroveň vzdělanosti, duchovenstvo tuto podmínku splňuje

- Hájkova doba ve znamení humanismu, podpořeného vynálezem knihtisku
- dílo psáno jednoduchým českým jazykem → oblíbenost kroniky u širší veřejnosti
- časový interval zahrnuje období „od nepaměti“ až po korunovaci Ferdinanda Habsburského českým králem v roce 1527
- Hájek v kronice mnohé z minulosti neznal, dokumenty, se kterými pracoval, překládal a vykládal bez porozumění a libovolně, vymýšlel si fakta atd. Z hlediska novodobé vědecké kritiky se autor kroniky jevil Františku Palackému jako vědomý lhář a falzifikátor, jako největší škůdce českých dějin.
- jakožto zdroj informací byla kronika často používána, jako například v *Historiae Regni Boemiae* (1552) olomouckého biskupa a historika Jana Dubravia či v historiografických pracích jezuitského barokního literáta Bohuslava Balbína, v dílech Daniela Adama z Veleslavína, Tomáše Pešiny z Čechorodu a dalších dějepisců.

Edice:

- *Hájek z Libočan, Václav: Pověsti o počátcích českého národu a o českých pohanských knížatech.* Ed. Jan Kočí. Praha 1917.
- *Hájek z Libočan, Václav: Kronika česká.* Ed. Jan Linka. Praha 2013.

Digitální verze

<https://kramerius5.nkp.cz/view/uuid:a32feba0-2f41-11de-9808-000d606f5dc6>

Městské kroniky

- díla úzce spjatá s konkrétními městy
- největší rozmach v době předbělohorské – období míru, přijetí humanismu a nového pohledu na historii, vzdělaní měšťané, písemný projev je stále běžnější
- psány česky, případně německy
- dochovány často v jediném exempláři – nejčastěji uložen v městské kanceláři, případně v soukromém vlastnictví

Edice:

- *Bartoškova kronika.* Ed. Petr Zemek. Uherský Brod 2004.
- *Kronika Bartoše písaře.* Ed. Josef Vítězslav Šimák. VČAVU 12 1903. s. 241–257, 333–343, 463–484, 551–576, 645–671.
- *Kronika mladoboleslavská od Mistra Jiřího Kezelia Bydžovského sepsaná.* Ed. Zdeněk Kamper. Mladá Boleslav 1935.

- *Mělnická kronika Jana Josefa Albrechta ze sklonku baroka*. Ed. Jan Kilián. Mělník 2005.

VYUŽITÍ KRONIK

- zkoumání minulosti v určitých letech nebo v určitém místě (zejména městské kroniky)
- informace o panujících rodech či jednotlivých panovnících (v případě Hájkovy kroniky například o Habsburcích)
- informace o počasí, o živelných katastrofách, o epidemiích nebo o jiných významných milnících (pomáhají nám pochopit dobovou atmosféru v zemi, psychické rozpoložení obyvatel a podobně)

ZDROJE

- Tošnerová, Marie: *Raně novověké narativní prameny k dějinám českých měst*. Disertační práce. FF UK Praha. Praha 2012.
- <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kronika>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/H%C3%A1jkova_kronika
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Kalend%C3%A1%C5%99_historick%C3%BD
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Daniel_Adam_z_Veleslav%C3%ADna
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Bohuslav_B%C3%ADlejovsk%C3%BD
- <https://www.advojka.cz/archiv/2007/3/bohuslav-bilejovsky>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Martin_Kuthen_ze_%C5%A0prinsberku

Vypracovali Andrea Ducháčková a Tadeáš Račický.